

PRZESTRZEŃ PRZYSZŁOŚCI. ZAGADNIENIA, WARUNKI, KONCEPCJE

THE SPACE IN THE FUTURE. ISSUES, TERMS, CONCEPTS

Marina Burlakova
mgr inż.arch.

Politechnika Krakowska
Wydział Architektury

STRESZCZENIE

W artykule przedstawiono kwestię kształtowania przestrzeni przyszłości w odniesieniu do czynników społecznych. Zwrócono uwagę na zagadnienia odnoszące się do przyszłości i jej traktowania. Zaprezentowano koncepcję osiedli przyszłości w oparciu o przemyślenia własne i warunki oddziaływania człowieka, jako jednostki indywidualnej w rozwiązaniach urbanistycznych.

Słowa kluczowe: przestrzeń przyszłości, osiedle jutra, wzorce społeczne, koncepcje jutra.

ABSTRACT

This article presents the question of shaping space in the future with regard to the social factors. Attention is paid to issues relating to the future and its perception. The concept of future residential communities is presented, based on own thoughts and the conditions of human influence, as an individual unit in urban solutions

Key words: space in the future, residential community of tomorrow, social patterns, concepts of tomorrow.

WPROWADZENIE. WARUNKU PRZYSZŁOŚCI I JEJ OKREŚLENIE CZASOWE

Jeszcze nie tak dawno projektowanie architektury przyszłości traktowane było jako sztuka dla sztuki, jako popis pomysłowości w tworzeniu nowych form i założeń nie skrupowanych rzeczywistością i nie mających z nią żadnego związku¹. Taka sytuacja miała namiastki istnienia w czasie krótkotrwałym, bowiem od kilku lat w kształtowaniu przyszłości ważną rolę odgrywają nie tylko architektoniczne, czy twórcze aspekty. Społeczne, demograficzne i gospodarcze warunki. Ważną rolę odgrywają także społeczne, demograficzne i gospodarcze warunki.

Wychodząc z założeń prognostycznych, opartych na badaniach socjologów, demografów i polityków², próbujemy w sposób należyty zaplanować przyszłość. Warto jednak określić granice czasowe, w których zamierzamy umieścić wizje o przyszłości. Jeśli bowiem umieścimy ją w okresie za lat 30, otrzymamy inny obraz, niż jeśli okres ten ustalimy za lat (...) 100. Przyjęcie przyszłości za lat 100 (...) – nie wydaje się celowe, gdyż wkroczyliśmy w rozwiązania tak bardzo hipotetyczne, że aż nieprzydatne. Wynika to chociażby z tego, że dziś, mimo szybkiego rozwoju techniki, nie jesteśmy w stanie określić aspektów życiowych ani nawet środków technicznych, jakimi będą dysponować projektanci za tak odległy okres czasu. Jeśli zaś w kształtowaniu przestrzeni sięgniemy do przodu na lat 30, znajdziemy się niemal w dniu dzisiejszym, dysponując określonymi parametrami technicznymi, mając w perspektywie najbliższych lat konieczność operowania wiadomymi już ograniczonymi technologiami, wyniki prognoz społecznych itp. To więc potwierdza, że nie jest słuszne, alby projekt wyprzedzał realizację na dziesiątki lat naprzód, jeśli od utopii mamy przejść do rozwiązań przydatnych, zawartych w granicach dopuszczalnego błędu³.

PRZYSZŁOŚĆ JAKO WYNIK PRZEMYSŁEŃ I BADAŃ

Środowisko życia współczesnego człowieka, to przestrzeń zbudowana, powstająca w procesie historycznym, w którym najnowsze kreacje nieistniejących jeszcze, mających powstać budynków, miejsc i przestrzeni (...) stają się faktem, substancją zakorzenioną już w przeszłości⁴. Zatem można stwierdzić, że architektura w kontekście przyszłości jest wynikiem przemysłów w czasie teraźniejszym, a pracą architekta jest myślenie o architekturze w czasie przyszłym. Rzeczą jasną jest to, że na to jak będzie wyglądać przyszła forma budynku czy przestrzeni, składają się zmiany cywilizacyjno-kulturowe, obserwowane i prognozowane przekształcanie się warunków życia (...) problemy ekonomiczne, prawne i społeczne⁵. Nie bez znaczenia pozostają również problemy ekologiczne, przyrodnicze, energetyczne, w wyniku których, postęp technologiczny przywiodzie nowe-rozwiązania techniczne także w architekturze⁶.

FUNKCJONOWANIE JEDNOSTKI MIESZKANIOWEJ, JEJ WYRAZ FORMY ARCHITEKTONICZNEJ

Zespół mieszkaniowy jest częścią organizacji przestrzeni. Kształtując go należy unikać często spotykanych przypadkowości i chaosu, zatem działania przemyślane, oparte na funkcjonowaniu jednostki mieszkaniowej będą podstawową przesłanką racjonalnej koncepcji. Jednak w miarę powiększania się obszaru miasta powstają nowe problemy zwią-

¹ Stryna-Bartkiewiczowa K., *Naturalne warunki środowiska człowieka jako kryterium oceny projektów miast przyszłości*, wyd. Politechnika Krakowska, Kraków 1973, s.2,

² Adam czewska-Wejchert H., Wejchert K., *Miasto Przyszłości*, [w:] Miasto przyszłości, 1974, red. Wesołowski W., wyd. Polska Akademia Nauk, s.20,

³ *Ibidem*, ss.12-16

⁴ Gyurkovich J., *Architektura wczoraj, dziś, jutro – pomiędzy pięknem i oryginalnością*, wyd. Biblioteka cyfrowa Politechniki Krakowskiej, 2010, s.110,

⁵ *Ibidem*, s.110

⁶ *Ibidem*, s. 112

zane z funkcjonowaniem danych jednostek. Pod pojęciem funkcjonowania kryją się dogodne relacje pomiędzy programem mieszkaniowym a usługami, miejscami pracy, terenami rekreacji⁷, jako że one tworzą tkankę miejską, będąc przestrzeniami publicznymi. Warto również wspomnieć o zabezpieczeniu mieszkań przed różnego rodzaju uciążliwościami spowodowanymi komunikacją i przemysłem, i wreszcie i prawidłowym ukształtowaniu strefy intymności i strefy kontaktów społecznych, co wiąże się nierozłącznie z problematyką formowania mieszkania, budynku i zespołu⁸

Mimo nieznanych nam warunków, które zaistnieją w czasie przyszłym, tendencje architektoniczne będą oparte na prostych kontynuacjach dotychczasowych metod działania. Architektura jest sztuką kontynuacji, jest procesem dodawania nowych elementów do istniejących już zbiorów. Zatem jest ona sztuką komponowania, która w ciągłym wyrazie obowiązujących tendencji modowych, tworzy język form przestrzennych. W tym wypadku, mówimy o języku architektury (...), który rządzi się tymi samymi prawami co język mówiony. Jak pisał Umberto Eco – (...) *jeśli nagle zmienimy w języku wszystkie słowa, stanie się niezrozumiały*⁹. To więc potwierdza, że mimo ewolucji języka form w sztukach wizualnych, będą one oparte na podstawowych zasadach, jako przykładach aktualnych, niezależnych od wymiaru czasu.

PRZESTRZEŃ JUTRA. KSZTAŁTOWANIE URBANISTYCZNE W WYNIKU ODDZIAŁYWANIA WZORCÓW SPOŁECZNYCH

Przedstawiając wiele czynników mających obszerny wpływ na kształtowanie formy i przestrzeni, osobne, ważne znaczenie warto nadać społeczeństwu, jako że podstawową przesłanką dla kształtowania przestrzeni przyszłości muszą być wzorce społeczne¹⁰, bowiem przyszłość jest fragmentem procesu rozwoju środowiska (...), które należy rozpatrywać przede wszystkim w oparciu o rozważania o charakterze humanistycznym, wiedząc, że w kształtowaniu przestrzeni celem jest człowiek¹¹. Dla umotywowania przemysła na temat jednostki przestrzennej - osiedla przyszłości, mającego mieć miano otoczenia człowieka, koniecznym jest przedstawienie danego określenia, jako części przestrzeni bytu, przestrzeni funkcjonalnej, odpowiadającej na potrzeby użytkowników.

Za środowisko mieszkaniowe przyszłości możemy przyjąć miasto, osiedle, dom, czy nawet mieszkanie. Niezależnie od znaczenia i wielkości, te wszystkie jednostki mają jeden cel – warunki życia człowieka. Niewłaściwe by było składanie na kontekst życiowy w strukturze przestrzeni miejskiej jedynie wygody, jakości i dostępności, gdyż te składowe są wynikiem celów ogólnospołecznych. W strukturze przestrzeni miejskiej osiedle być tzw. modelem bezpieczeństwa, kształtując się jako osiedle zamknięte, czy też wyrazem komunikacji międzyludzkiej, będącej wynikiem przestrzeni ogólnodostępnej. Niezależnie od tego, niezmienną pozostanie geneza racjonalnych relacji i związków przestrzeni urbanistycznych. Za ogólnie obowiązujące, przyjmuję się założenie, iż środowisko mieszkaniowe powinno zaspokajać całokształt potrzeb jednostki, a nie tylko poszczególnych grup¹². Takie stwierdzenie wydaje się być racjonalne we wszystkich aspektach życia człowieka. Nie ujmując jego znaczenia, warto rozważyć różne sposoby i przemyslenia kształtowania jednostek mieszkalnych przyszłości. Bowiem każda próba, nawet ta utopijna w czasach dzisiejszych, może być dobrą namiastką do racjonalnych działań w nieznanym nam odległej przyszłości.

⁷ Chwalibóg K., *Koncepcja mieszkaniowa przyszłości*, [w:] *Miasto przyszłości*, 1974, red. Wesołowski W., wyd. Polska Akademia Nauk, s.17,

⁸ *Ibidem*, s.17

⁹ Guyrkovich J., *op.cit.*, s.113,

¹⁰ Adamczewska-Wejchert H., Wejchert K., *op.cit.*, s.19,

¹¹ Hansen O., *Miasto przyszłości*, [w:] *Miasto przyszłości*, 1974, red. Wesołowski W., wyd. Polska Akademia Nauk, s.23,

¹² Chwalibóg K., *op. cit.*, s.16,

KULTUROWE I WARTOŚCIOWE ASPEKTY W ORGANIZACJI JEDNOSTKI PRZESTRZENNEJ

Klasa społeczna- jest jednym z podstawowych terminów służących do określania stratyfikacji społeczeństwa. Niemalże każdy odbiera ten termin jako wynik negatywnego działania na społeczności, w sposób próbujący określić ekonomiczne i socjalne formy jej życia. Nie należy jednak traktować tego jako stwierdzenie ostateczne. Według Pierre'a Bourdieu zróżnicowanie klasowe ma wpływ na wszystkie sfery życia człowieka. Określa on klasę społeczną jako zbiór ludzi zajmujących podobne pozycje w przestrzeni społecznej, a zarazem „podobne spojrzenie na świat”, „podobne praktyki”, „podobne dyspozycje”, słowem wspólny habitus. Bo przecież, o przynależności do klasy nie decyduje posiadanie lub nieposiadanie środków produkcji przez jednostkę, ale całokształt cech społecznych determinujących jej pozycję w społeczeństwie, a więc miejsce w strukturze nadrzędności. Wśród tych cech znajdziemy także te kulturowe i wartościowe. Nie sposób zauważyć, że w historii teoria klas społecznych przekłada się, prócz innych aspektów życiowych, także na architekturę. Przykładem tego mogą być różne systemy polityczne i ich spojrzenie na egalitaryzm. Chociażby ten socjalistyczny, odwzorowanie którego w przestrzeni możemy widzieć do dziś. Ta „totalitarna architektura, jak wiele innych, nie uwzględniała kulturowych i wartościowych form życia człowieka, które, jako wartości indywidualne mogą wyznaczyć w przyszłości nowy kierunek w organizacji przestrzeni mieszkaniowej. Przy tym za kulturowe formy przyjmując jedynie zainteresowania, za wartościowej zaś pasję.

OSIEDLE JUTRA, OSIEDLE PRZYSZŁOŚCI. TEORETYCZNA KONCEPCJA NA PODSTAWIE TEZ I PRZEMYSŁEŃ

Przedstawiając nowy kierunek organizacji przestrzeni mieszkaniowej przyszłości, należy podkreślić, że kształtowanie danej przestrzeni miałoby się opierać na racjonalnym rozwoju urbanistycznym.

Ryc. 1. Osiedle Akademickie przy ul. Bora Komorowskiego w Krakowie, Budynek nr 7, elewacja zachodnia.
Źródło: www.akropol.com

Fig. 1. Academic Residential on Bora Komorowski street in Kraków. Building 7, West elevation. Source:

www.akropol.com

W pojęciu każdej osoby, zainteresowania, pasję i ich rozwój, należą do cech indywidualnych, a zarazem stanowią podstawę społecznej komunikacji. Taka komunikacja daje nam satysfakcję z nawiązywania kontaktów, poczucie akceptacji i umocnienie własnej wartości. Z tego wynika, że przybywanie w kręgu osób mających podobne zainteresowania i pasje, będzie namiastką pozytywnych emocji i działań.

Ryc. 2. Osiedle wojskowe na Strzeszynie w Poznaniu. Źródło: www.skyscrapercity.com
 Fig. 2. Military Residence on Strzeszyna In Poznań. Source: www.skyscrapercity.com

Teoretyczne koncepcje osiedla przyszłości przedstawiają je jako przestrzenie półprywatne, nie zamknięte, dostępne dla ludzi zainteresowanych. Takie osiedla, mimo przeznaczenia dla osób z tymi czy innymi zainteresowaniami i cechami kulturowymi, przede wszystkim mają służyć społeczności, niezależnie od jej statusu i klasy społecznej, bowiem „równość szans” określa możliwość optymalnego startu dla jednostki, aby mogła w pełni realizować indywidualne dążenia i aspiracje korzystając przy tym z wolności. Jednostka nie może być dyskryminowana z przyczyn od niej niezależnych i powinna mieć zapewniony na poziomie minimalnym dostęp do niezbędnych do życia dóbr materialnych i duchowych¹³. Z tego wynika, że przedstawiane osiedla przyszłości oferowałyby różne standardy przestrzeni prywatnej, co da człowiekowi optymalne warunki do kreowania własnego losu. Takie pojęcie rozprzestrzenia się również na kreowanie przestrzeni. Hanna Adamczewska-Wejchert pisze: „Zakładając, że mieszkańcy są zróżnicowani, można przyjąć, że również zasoby mieszkaniowe będą różnorodne. Wtedy, bowiem uzyskamy ciąg rozwojowy i dążenie do postępu, spowodowane różnymi preferencjami ludzi w zakresie sposobu mieszkania. Samookreślenie przez lepsze mieszkanie może okazać się naturalną formą współuczestniczenia w procesie jego wznoszenia, a następnie eksplo-

¹³ Rozwiązanie alternatywy równości i wolności jednostki stanowiące współczesny dogmat demokracji zaprezentował w pierwszej połowie XIX wieku Alexis de Tocqueville, Osiedle strzeżone – nowy model zamieszkiwania, Kłopotowska A., wyd. Politechnika Krakowska, Kraków 2005, s.62,

*atacji i użytkowania*¹⁴. Niezależnie od danych teorii, architektura budynków mieszkalnych przyszłości miałaby być wynikiem tendencji modowych i progresu techniki. Oddając duże znaczenie architekturze, jej formom i wyobraźni jej twórcy, nie należy zapomnieć o cechach przestrzeni mieszkalnych, będących łącznikiem pomiędzy użytkownikami danej przestrzeni. Za pierwszą i najważniejszą należy uznać miejsce, jako że ono będzie łączyło w sobie wszystkie zainteresowane jednostki. Za pozostałe, chociaż niekonieczne, można uznać elementy urbanistyczne. Co one mogą w sobie zawierać? Chociażby miejsca przeznaczone dla sportu, gdy przedstawiamy osiedle dla miłośników sportowych. Na elementy takiego osiedla, niekoniecznie te wymyślone, mogą się składać także lokalizacja i otoczenie, jako czynniki sprzyjające rozwoju naszych wartości. Wyżej przedstawione przemyślenia nie należy traktować jako całkiem utopijne, gdyż nikt nie przywidzi przyszłości. Dane osiedla mogą być dobrym czynnikiem w rozwoju społecznym i wszystkich jego elementów. Żeby udowodnić „niemożliwość” praktyczną takich przestrzeni, niżej przedstawiam przykłady osiedli naszych czasów.

PODSUMOWANIE

Wychodząc z przedstawionych teorii i przemyśleń, należy podkreślić rolę człowieka w środowisku i otoczeniu, jego potrzeby, zainteresowania. Bowiem nie ma w obecnym stadium rozwoju urbanizacji takich czynników i warunków, które by nas zmuszały do przekroczenia skali ludzkiej¹⁵. Nie należy w planowaniu przyszłości sięgać daleko w przód, gdyż to się może okazać jedynie czynnością „bierną”. Należy pamiętać o racjonalnym podejściu do kształtowania przestrzeni, jako że budowanie „pomników prestiżu” mających na celu przyćmienie równego sobie i zadziwienie nie należy do racji bytu¹⁶. I w końcu, przemyślenia na temat osiedli przyszłości dla grup o określonych cechach indywidualnych i kulturowych należy rozważyć jako możliwy kierunek w rozwoju i planowaniu, gdyż w przyszłości jak i dzisiaj, będziemy posiadać swobodę wyboru w kształtowaniu oblicza naszych miast, jeżeli tylko wyrwiemy się z części emocji, stereotypów i schematów myślowych, podpatrzonych gdzie indziej lub stworzonych przez nas samych¹⁷.

THE SPACE IN THE FUTURE. ISSUES, TERMS, CONCEPTS

INTRODUCTION. CONDITIONS OF THE FUTURE AND ITS DEFINITION IN TIME

Not long ago, architectural designs of the future were treated as art for art's sake, as a display of ingenuity in creating new forms and assumptions that are not constrained by reality, and not having any connection with it. Such situations existed only for a brief period of time, because in the last several years an important role in shaping the future is played not only by architectural or artistic aspects. An important role has also social, demographic and economic conditions.

Following prognostic assumptions, based on the research of sociologists, demographers and politicians, we are trying to find the right way to plan for the future. It is worth it, however, to specify the time limits within which we intend to locate visions of the future. If

¹⁴ Adamczewska-Wejchert H., *Kształtowanie zespołów mieszkaniowych*, wyd. Arkady, Warszawa 1985, s.48,

¹⁵ Goryński J., *Wymiar człowieka w planowaniu miast przyszłości*, 1974, red. Wesolowski W., wyd. Polska Akademia Nauk, s.106,

¹⁶ Kłopotowska A., wyd. Politechnika Krakowska, Kraków 2005, s. 62,

¹⁷ Goryński J., op.cit., s.106.

we locate them in a period of 30 years from now, we will get a different picture than if we determine a period in 100 years (...). Taking into account the future in 100 years (...) does not seem appropriate, as we enter the solutions so hypothetical that they become useless. This, for once, results from the fact, that today, despite the rapid development of technology, we are not able to identify aspects of life, or even technical measures which will be available to designers in such a distant period of time. However if, while shaping the space around us, we look 30 years into the future, we will almost find ourselves in the present day, possessing defined technical parameters, having in the perspective of the next few years the need to operate using known, limited technologies, social forecasting results, etc. This again confirms that it is not justifiable for the design to be prepared decades ahead of its execution, if we are supposed to go from a utopia to useful solutions, contained within the limits of permissible error.

FUTURE AS A RESULT OF REFLECTIONS AND RESEARCH

Life environment of modern man is a developed space, forming in a historical process in which the latest creations of non-existing, yet to be developed buildings, places and spaces (...) are becoming a reality, a substance already rooted in the past. Thus it can be concluded that the architecture in the context of the future is the result of thinking in the present tense and the work of the architect is thinking about the architecture in the future tense. It is clear that the look of the future form of the building or space depends on civilizational and cultural changes, observed and predicted transformations of the conditions of life, (...) economic problems, legal and social issues. We should also keep in mind environmental problems, nature and energy issues which result in the fact that the technological progress anticipates inclusion of new technical solutions also in architecture.

FUNCTIONING OF AN HOUSING UNIT, ITS EXPRESSION OF ARCHITECTURAL FORM

A housing complex is a part of the organization of space. Shaping it, one should avoid, frequently encountered, randomness and chaos, so that the thought-out actions, based on the functioning of residential units become the basic prerequisite of rational concepts. However, during the enlarging of the town area, new problems arise, related to the functioning of particular individuals. The concept of functioning includes good relations between the housing program and the services, places of work, recreation areas, as they, being public spaces, form the urban fabric. It is also worth to mention about securing homes against any kind of discomfort caused by transport and industry, and finally, about correct configuration of the zone of intimacy and social contact zone, which is connected with the issue of the formation of the flat, building and group.

In spite of the unknown to us conditions that will arise in the future time, architectural trends will be based on simple continuations of the existing methods of operation. Architecture is the art of continuation; it is the process of adding new elements to existing sets. Thus, it is the art of composing, which in a form of a continuous expression of the current fashion trends, creates the language spatial forms. In this case, we are talking about the language of the architecture (...), which is governed by the same laws as the spoken language. In the words of Umberto Eco - (...) if we suddenly change all the words in a language, it will become incomprehensible. This again, confirms that, despite the evolution of the language of forms in the visual arts, they will be based on the fundamental principles, as current examples, independent of the aspect of time.

THE SPACE OF TOMORROW. URBAN DEVELOPMENT RESULTING FROM THE IMPACT OF SOCIAL STANDARDS

Presenting so many factors that influence the development of a form and space, a separate, important meaning should be given to the society, as the social patterns must be an essential condition for the formation of the future space, because the future is a part of the process of the environment development (...), which should be considered first of all on the basis of considerations of humanistic nature, knowing that it is the man that is the aim of shaping the space. To motivate reflections regarding the spatial unit – the residential community of tomorrow, which is to be called the surroundings of man, it is necessary to present a given term, as part of the space of life, functional area responding to the needs of its users.

For housing environment for the future we can take the city, estate, house or even an apartment. Regardless of the importance and size, all of these individuals have one goal – condition of human life. Improper would submit to the context of life in the structure of urban space only convenience, quality and accessibility, as these components are the result of social objectives. The structure of the urban area to be called as a security model, shaping up as a gated estate, which is a result of a public space. Regardless of this, genesis remains constant rational and relations of urban space. For generally applicable, accepted the assumption that the housing environment should meet the overall needs of the individual unit and just not an individual groups. This statement seems to be rational in all aspects of human life. No terms of its importance, consider various ways and thoughts of shaping the future residential units. Indeed, any attempt, even this utopian in today's world can be a good substitute for rational actions in an unknown distant future.

CULTURAL AND VALUABLE ASPECTS IN THE ORGANIZATION OF THE SPACE UNIT

Social class is one of the basic terms used to determine stratification of society. Almost everyone understands this term as a result of negative impact on the community, in a way trying to determine the economic and social form of its life. However, we shall not treat this as a final statement. According to Pierre Bourdieu, class differentiation has an impact on all spheres of human life. It defines a social class as a collection of people holding similar positions in the social space, and also "similar views", "similar actions", "similar dispositions" – generally a common habitus. Because, after all, belonging to the class is not determined by having or not having the means of production by the individual, but by all the general social characteristics that determine its position in the society, and therefore in the structure of superiority. Among those features you will find also the cultural and the valuable ones. It is impossible not to observe that in history, the theory of social classes is reflected, among other aspects of life, also in the architecture. Different political systems and their view of egalitarianism can be an example of this. As is the socialist one, the representation of which we can see in the space today. This "totalitarian" architecture, like many others, does not take into account the cultural and valuable forms of human life,

which, as the individual values may designate in the future, a new direction in the organization of living space. And by cultural forms I mean only interest, by valuable ones - passion.

RESIDENTIAL COMMUNITY OF TOMORROW, RESIDENTIAL COMMUNITY OF THE FUTURE. THEORETICAL CONCEPT BASED ON THESIS AND REFLECTIONS.

Presenting the new direction of the organization of the future residential area, it should be noted that the formation of the given space would be based on a rational urban

development.

In a notion of each individual, their interest, passion, and their development, are individual features, which at the same time form the basis of social communication. This communication gives us the satisfaction of making contacts, a sense of acceptance and better appreciation of self-worth. This results in the fact, that being in a group of people with similar interests and passions, will substitute for positive emotions and actions.

Theoretical concepts of residential communities of the future represent them as half-private spaces, not closed, available to people who are interested. Such residential communities, despite being destined for people with some-or-other interests and cultural characteristics, are primarily to serve the community, regardless of their status and social class, because the "equality of opportunity" refers to the possibility of optimal start for the individual, in order to fully realize individual aspirations and ambitions at the same time benefiting from freedom. The individual cannot be discriminated for reasons beyond its control, and should be provided with a minimum level of access to the necessities of material and spiritual life. This results in a fact, that presented residential communities of the future would offer different standards of personal space, which would give to a person the optimal conditions for the creation of his or her own destiny. This concept is spreading also to creating space. Hanna Adamczewska-Wejchert wrote: *"When assuming that residents are different, it can also be assumed that the housing will be different. Because then, we get the development and the pursuit of progress, caused by the different preferences of people in terms of types of living. Self-determination by better apartment can become a natural form of participation in the process of building one, and then utilizing it and using it."* Regardless of the given theories, the residential architecture of the future would be the result of fashion trends and additional progress of technology. Acknowledging importance of architecture, its forms and imagination of its creator, do not forget about the characteristics of living space, which are the link between the users of the space. The first and most important one to be considered is the place, as it will bind together all interested individuals. Others to be considered, though not the necessary ones, are urban elements. What may they contain? For example places designed for sports, when we present a residential community for sports lovers. The elements of such residential community, not necessarily those imaginary ones, may include the location and surroundings as factors favouring the development of our values. Reflections outlined above should not be regarded as totally utopian, because nobody can predict the future. Data of the residential community can be a great factor in the development of society and all its elements. To prove "impossibility" of such areas, I present below examples of residential communities of our time.

SUMMARY

Starting from the set of proposed theories and thoughts, the role of men in the environment and surroundings, as well as their needs and interests should be emphasized. Because, in the current stage of urban development there are no such factors or conditions that would be able to force us to exceed the human scale. In planning for the future one should not reach too far ahead, because it may prove a "passive" action. One should remember about the rational approach to the development of space, as building "monuments of prestige" only to overshadow equal ones and cause amazement is not rational. Finally, reflections about the residential communities of the future for groups with specific individual and cultural characteristics should be considered as a possible direction for the development and planning, as in the future and also today, we will have freedom of choice in shaping the face of our cities, if only we manage to break free from part of the emotions, stereotypes and thinking patterns, seen elsewhere or created by ourselves.

BIBLIOGRAFIA

- [1] Adamczewska-Wejchert H., Wejchert K., *Miasto Przyszłości*, Miasto przyszłości, Polska Akademia Nauk, Komitet Badań i Prognoz „Polska 2000”, Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, red. Naczelny Włodzimierz Wesołowski, 1974, ss. 12-20.
- [2] Adamczewska-Wejchert H., *Kształtowanie zespołów mieszkaniowych*, wydawnictwo Arkady, Warszawa 1985, s. 48.
- [3] Chwalibóg K., *Koncepcja mieszkaniowa przyszłości*, Miasto przyszłości, Polska Akademia Nauk, Komitet Badań i Prognoz „Polska 2000”, Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, red. Naczelny Włodzimierz Wesołowski, 1974, ss. 16-17.
- [4] Goryński J., *Wymiar człowieka w planowaniu miast przyszłości*, Miasto przyszłości, Polska Akademia Nauk, Komitet Badań i Prognoz „Polska 2000”, Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, red. Naczelny Włodzimierz Wesołowski, 1974, s. 106
- [5] Gyurkovich J., *Architektura wczoraj, dziś, jutro – pomiędzy pięknem i oryginalnością*, Biblioteka cyfrowa Politechniki Krakowskiej, 2010, ss.110-113.
- [6] Hansen O., *Miasto przyszłości*, Miasto przyszłości, Polska Akademia Nauk, Komitet Badań i Prognoz „Polska 2000”, Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, red. Naczelny Włodzimierz Wesołowski, 1974, s. 23.
- [7] Kłopotowska A., *Osiedle strzeżone – nowy model zamieszkiwania*, Politechnika Krakowska, Kraków, 2005, s. 62.
- [8] Stryna-Bartkowiczowa K., *Naturalne warunki środowiska człowieka jako kryterium oceny projektów miast przyszłości*, wyd. Kraków 1973, s. 2.

O AUTORZE

Absolwentka Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej na kierunku Architektura i Urbanistyka. Doktorantka na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej.

AUTHOR'S NOTE

Graduated from the Faculty of Architecture of Cracow University of Technology majoring In Architecture and Urban Planning.